

Zakládající prohlášení občanské iniciativy Otevřené Křivoklátsko

Takzvané jádrové území CHKO Křivoklátsko, na kterém je deklarován záměr vyhlásit národní park, je často prezentováno jako původní a neobydlená divočina. Tak to ale není.

Nacházejí se zde historická sídla jako hradiště z pozdní doby bronzové Propadený zámek u Branova, zříceniny středověkých hradů Týřov či Jenčov. Stojí zde hájovny, rybníky, zemědělské usedlosti, lovecký zámek Dřevíč a přirozeně, obce. Nejedná se pouze o tak často zmiňovanou Karlovu Ves. Na území parku mají být i domy z katastrů obcí Roztoky, Branov a Sýkořice. Další obce mají být parkem zcela nebo velmi výrazně obklopeny, i když zůstanou vně parku. Namátkou Roztoky, Křivoklát, Nižbor, Skryje, Běleč či Broumy. Všechny tyto prvky urbánní struktury jsou propojeny poměrně hustou sítí cest a silnic. Při nich často stojí pomníky, kapličky či boží muka.

V jádrovém území jsou i velké prvky inženýrské infrastruktury, jako je vedení vysokého a velmi vysokého napětí se svými ochrannými pásmy. Přímo nad celým jádrovým územím vede letecký koridor používaný pro přistání na mezinárodním letišti Václava Havla v Ruzyni, přičemž s ohledem na jeho nevelkou vzdálenost jsou letadla již v nízké letové hladině.

Lesy v jádrové části jsou převážně lesy hospodářskými, což je patrné i z leteckých snímků, kde jsou na mnoha místech viditelné pravidelné tvary výsadby. Je to logické. Celé území bylo během horečného hledání železných i neželezných rud v 17. století téměř zcela destruováno za účelem zisku palivového dřeva a dřevěného uhlí pro tavení rudy, a pro potřeby sklářské výroby. Výsledkem je, že na Křivoklátsku se od té doby již nenacházejí žádné původní lesy.

V 18. století, kdy oblast získal rod Fürstenbergů, byla pozvednuta úroveň správy lesního hospodaření, která začala fungovat na zcela nových principech. Došlo k rozdělení na revíry, byla založena lesnická škola, postaveny hájovny, zakládány lesní školky. Byly budovány nové lesní cesty zpřístupňující obtížně dostupná území jak pro těžbu, tak pro novou výsadbu. Ta byla velmi intenzivní a často sahala i k nepůvodním druhům.

Období fürstenberské správy skončilo pozemkovou reformou ve dvacátých letech minulého století. Následovala z majetkového a hospodářského hlediska turbulentní druhá část dvacátého století. Principy lesnického hospodaření, ale zůstaly.

V roce 1978 byla vyhlášena Chráněná krajinná oblast Křivoklátsko, která do hospodaření vnesla i nový fenomén ochrany přírody a krajiny.

Chráněné krajinné oblasti jsou v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, definovány jako rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení. Hospodářské využívání těchto území se provádí podle zón odstupňované ochrany tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území. Rekreační využití je přípustné, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty chráněných krajinných oblastí.

Dle našeho názoru se jedná o odpovídající kategorii ochrany zdejší přírody, neboť Křivoklátsko včetně své jádrové oblasti je území kulturní a hospodářské krajiny. Harmonický charakter zde byl vypěstován generacemi lesních správců, dělníků a uživatelů lesů, kteří posledních tři sta let na Křivoklátsku systematicky hospodaří.

Neméně podstatný je i rekreační aspekt celé oblasti. V první řadě samozřejmě pro místní obyvatele, kteří jsou zvyklí se ve svém okolí volně pohybovat. V druhé řadě i pro velké množství stálých uživatelů vlastních rekreačních nemovitostí. I oni utvářejí kulturu kraje, neboť do oblasti jezdí průběžně a dlouhodobě, často na základě příbuzenských vazeb, neboť tato oblast má dlouhou a nepřerušovanou tradici a osídlení.

Proč je tedy nutné část oblasti vzít, vytrhnout z celku a nastavit zde direktivně jiná pravidla hospodaření, bytí v krajině a tím vlastně celé kultury kraje?

Když stále zůstává problematickou základní otázka: Je národní park vhodná kategorie ochrany přírody pro oblast Křivoklátska?

Národní parky jsou v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, definovány jako rozsáhlá území s typickým reliéfem a geologickou stavbou a převažujícím výskytem přirozených nebo člověkem málo pozměněných ekosystémů, jedinečná a významná v národním měřítku z hlediska ekologického, vědeckého, vzdělávacího nebo osvětového, přičemž veškeré využití národních parků musí být podřízeno zachování jejich ekologicky stabilních přirozených ekosystémů odpovídajících danému stanovišti a dosažení jejich přirozené biologické rozmanitosti a musí být v souladu s cíli ochrany sledovanými jejich vyhlášením.

Zdroje OP uvádějí k 1. 1. 2008 rozšíření přirozených lesů v chráněných krajinných oblastech ČR takto:

Křivoklátsko: Původní – 0 ha, Přírodní – 149,90 ha, Přírodě blízký – 362,37 ha (uvažovaná rozloha parku přitom je 10.200,00 ha)

Přírodní a přírodě blízké lesy se na Křivoklátsku vyskytují zejména na extrémních stanovištích (skály, lesostepi), kde se v minulosti nehospodařilo. Většina z nich je zahrnuta do národních přírodních rezervací a požívá již dnes nejvyšší možnou ochranu. Převážná část křivoklátských lesních ekosystémů je naopak po dlouhá staletí ovlivňována člověkem a značně pozměněna. Není tak naplněno znění zákona o „převažujícím nebo člověkem málo pozměněném ekosystému“.

Vyhlášení národního parku na Křivoklátsku vlastně znamená, že z citlivě a dlouhodobě vedeného hospodářského lesa chceme udělat přirozený ekosystém tím, že se o ten les přestaneme starat. Je to správná kategorie ochrany? Je citlivá vůči kultuře kraje, lidem, kteří zde žijí a práci těch, kteří zde žili před nimi?

K těmto otázkám se zde pokusíme zpřístupnit co nejvíc podkladů, tak aby mohla proběhnout plnohodnotná debata, která má tak zásadnímu rozhodnutí bezesporu předcházet.